

Додаток
до листа Міністерства молоді та
спорту України
«Про онлайн-слухання у
Комітеті Верховної Ради України
з питань молоді і спорту»

**Інформаційно-аналітичні матеріали
до питання порядку денного онлайн-слухань у Комітеті Верховної Ради
України з питань молоді і спорту на тему: «Шляхи удосконалення
діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та
інститутів громадянського суспільства щодо формування культури
безпеки життєдіяльності у дітей та молоді в умовах сучасних викликів»**

Питання шляхів удосконалення діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства щодо формування культури безпеки життєдіяльності у дітей та молоді в умовах сучасних викликів – це питання, що потребує нашої уваги, зосередженості та спільних зусиль, особливо в часи, коли наші діти та молодь стикаються з різноманітними викликами та ризиками, і нашою відповідальністю є забезпечити їхню безпеку та добробут.

З початку війни в Україні перед молоддю постали надскладні виклики – це відсутність безпечного середовища для життя, високий рівень тривожності та психологічно нестабільного стану молоді як тієї, хто перебуває в Україні, так і тих, хто виїхав за кордон.

Негативний вплив на молодь також має нестабільна економічна ситуація в країні, високий рівень безробіття та міграції (внутрішньої та зовнішньої), зруйнована молодіжна інфраструктура, відтік кадрів, які працюють з молоддю, в різних областях України; обмежені ресурси для надання допомоги та здійснення підтримки молоді, у т. ч. тих, які перебувають на окупованих територіях України, а також вимушені перебувати за кордоном; обмежена кількість фахівців, які працюють з молоддю, в тому числі молодіжних працівників; обмежена кількість молодіжних центрів та просторів, які надають послуги для молоді, недостатня кількість доступних інструментів для участі молоді у суспільному житті, у т. ч. процесах прийняття рішень на місцевому рівні.

За результатами дослідження «Вплив війни на молодь», проведеного ГО «Аналітичний центр Cedoss» і дослідницькою агенцією Info Sapiens за ініціативи UNFPA, UNDP Ukraine / ПРООН в Україні та Міністерства молоді та спорту України, за фінансової підтримки МЗС Данії, в умовах повномасштабного вторгнення, станом на кінець 2022 року, досить

СЕД Megapolis.DocNet
Міністерство молоді та спорту України
№709/3.2/23 від 30.08.2023
КЕП: Гутцайт В. М. 30.08.2023 17:10
3FAA9288358EC003040000006EE52E00F7AEAF00

висока стурбованість фізичною безпекою і психічним здоров'ям (27% і 22% відповідно).

Негативним наслідком проблеми є неспроможність молодих людей справитися на належному рівні з викликами, спричиненими війною росії проти України, проте молодь, у межах своїх можливостей, намагається активно брати участь у житті своєї територіальної громади, села або міста, і країни загалом задля наближення перемоги, у т. ч. через волонтерську діяльність та діяльність інститутів громадянського суспільства, молодіжних центрів і просторів.

Формування у дітей і молоді культури безпеки життєдіяльності у дітей та молоді, уміння швидко адаптуватися до нових умов, нести відповідальність за свої дії та життя, здобувати знання, уміння та навички діяти у надзвичайних ситуаціях, об'єктивно оцінювати і реагувати на нові виклики, надавати само- та взаємодопомогу в будь-якій екстремальній ситуації є надзвичайно актуальними, особливо в нинішніх умовах збройної агресії російської федерації.

Сучасні реалії загарбницької війни росії проти України дедалі більше загострюють проблеми: більше ніж 1620 дітей постраждали в Україні внаслідок повномасштабної збройної агресії російської федерації. Станом на ранок 30 липня 2023 року за офіційною інформацією ювенальних прокурорів 530 дітей загинули та понад 1117 отримали поранення різного ступеня тяжкості.

Враховуючи зазначене, пріоритетні завдання в рамках конкурсу з визначення проектів, розроблених інститутами громадянського суспільства, для реалізації яких надається фінансова підтримка Мінмолодьспортом у 2023 році, було переформатовано із урахуванням викликів війни, одним із яких визначено підвищення рівня компетентностей молоді з метою сприяння гармонійному психічному розвитку молоді, формування у молоді культури безпеки життєдіяльності.

У рамках зазначеного пріоритетного завдання переможцями конкурсу у 2023 році визначено шість проектів п'яти молодіжних та дитячих громадських організацій, які у поточному році реалізують свої проекти за фінансової підтримки Мінмолодьспорту.

Вироблення стійкості та реалізація принципу «формування культури безпеки життєдіяльності у дітей та молоді в умовах сучасних викликів» є важливими завданнями для держави. Крім того молодь є активним учасником у формуванні і прийнятті рішень, а також впливає на соціальний та економічний розвиток, розвиток технологій та інновацій. Отже, забезпечення безпеки життєдіяльності молоді має вирішальне значення для розвитку суспільства в цілому та комплексного підходу, де суспільство, уряд та різні інституції спільно працюють над створенням умов для розвитку їхнього потенціалу, спроможності, а також її активної участі у суспільному житті.

Відповідно до Національної молодіжної стратегії до 2030 року, схваленою Указом Президента України від 12 березня 2021 року № 94, основними пріоритетами є:

безпека - підвищення безпечності середовища і посилення життєстійкості молоді;

здоров'я - формування навичок здорового способу життя, розвиток та збереження фізичної культури, культури здорового харчування та психогігієни;

спроможність - залучення молоді до участі у суспільному житті, підвищення її самостійності, конкурентоспроможності, формування у молоді громадянських компетентностей;

інтегрованість - підвищення мобільності, соціальної і культурної інтеграції молоді в суспільне життя України та світу.

Ці пріоритети поширюються на всі вікові категорії і реалізуються через завдання та заходи, що враховують особливості життя молоді.

Незважаючи на виклики, пов'язані з війною росії проти України, підтримка молоді можлива через посилення її спроможності бути почутою і бути рівноправним учасником у прийнятті рішень, наразі це можливо шляхом:

створення Українського молодіжного фонду, бюджетної установи, уповноваженої Кабінетом Міністрів України здійснювати підтримку молодіжних проектів та виконання окремих завдань молодіжної політики;

підвищення культури волонтерства серед молоді, у т. ч. через розвиток Національної волонтерської платформи;

підготовки компетентних фахівців з питань молоді, молодіжних працівників, задля здійснення ними ефективної роботи з молоддю і полегшення доступу молоді до прав та демократичної участі і відбудови держави;

участь у конкурсі з визначення проектів, розроблених молодіжними та дитячими громадськими організаціями, для реалізації яких надається фінансова підтримка, конкурсів Українсько-Польських та Українсько-Литовських обмінів молоддю, що є потужним джерелом навчання та формування української та європейської ідентичності, а також підвищують рівень спроможності і самостійності молоді;

поширення інструментів участі молоді у процесах прийняття рішень, у т.ч. через діяльність молодіжних рад, що є важливим інструментом для забезпечення участі молоді у суспільних процесах та прийнятті рішень, оскільки вони представляють інтереси молоді, сприяють обміну ідеями та здійсненню конструктивного впливу на різні сфери діяльності;

діяльності та послуг, які надають молодіжні центри та простори, Всеукраїнського молодіжного центру, які здійснюють роботу з молоддю, підтримують їх на місцевому рівні у напрямі розвитку їх компетентностей, психологічної підтримки, розвитку громадянських навичок, залучення до спорту з метою підтримки здоров'я, волонтерства, міжнародної співпраці, діяльності, що спрямована на розвиток молоді, допомогу їй у досягненні особистого та професійного потенціалу, а також на підтримку їхньої громадянської активності та позитивного внеску у суспільство.

Усі ці аспекти вимагають нашої спільної уваги, зусиль та ресурсів. Наше завдання - створити середовище, де молодь буде відчувати підтримку та

розуміння, де вона матиме можливість навчатися та рости в умовах, що сприяють безпеці та самореалізації.

З кінця 2022 року Мінмолодьспортом спільно з ПРООН реалізується Національна програма залучення молоді до відновлення України «Віднова. UA», мета якої – сприяння процесам залучення молоді до відновлення України та нормалізації життя у громадах, що постраждали від війни з росією. Програма здійснюється шляхом молодіжних обмінів, які залучатимуть молодь з різних областей України та розрахована на молодих людей у віці 18-35 років з усіх областей України. Із запланованих 24 молодіжних обмінних візитів, проведено 19.

Також Мінмолодьспорт спільно з партнерами реалізує національну програму особистісного та професійного розвитку молоді «Державотворець».

Мета національної програми «Державотворець» – створення системи особистісного та професійного розвитку молоді в Україні віком від 18 до 35 років, розвиток відповідального лідерства та підвищення рівня громадянської активності молоді. Випускниками програми стали сотні молодих людей з різних регіонів України, що вже створили проактивну всеукраїнську спільноту.

22 липня 2023 року відбувся Всеукраїнський молодіжний форум «Державотворець». Форум об'єднав близько 800 молодих людей з 22 областей України та 30 цікавих спікерів, Міністрів, заступників Міністрів, бізнес, громадський сектор та молодь.

Доброчесні урядовці, відомі підприємці, журналісти та волонтери разом із понад 300 студентами з усієї України обговорили можливості реалізації молоді в Україні та необхідність єднання зусиль для успішної відбудови держави.

У серпні реалізовано другий етап проекту – всеукраїнську молодіжну акцію «Державотворець: молодь важлива» для 35 відібраних студентів з перспективою їхнього працевлаштування в органи державної влади, бізнес та громадські організації.

Одним із ключових аспектів у формуванні навичок безпеки життєдіяльності є неформальна освіта, завдяки якій молодь підвищує рівень компетентностей для ефективної участі та реалізації обґрунтованої молодіжної політики в Україні. Починаючи з березня поточного року в рамках виконання програми «Молодіжний працівник» підготовлено понад 300 молодіжних працівників, які отримали сертифікати задля здійснення ними ефективної роботи з молоддю і полегшення доступу молоді до прав, демократичної участі, і відбудови держави.

Міністерство молоді та спорту України з метою формування знань, умінь та навичок із самозахисту, домедичної допомоги проводить одноденні тренінги «Цивільний захист». Станом на сьогодні реалізовано вже чотири таких заходи, до яких залучено 240 осіб, та заплановано ще два. Враховуючи запити

багатьох обласних військових адміністрацій на сьогодні гостро стоїть питання у навчанні інструкторів з військово-патріотичного виховання, які зможуть проводити навчання з основ цивільного захисту у регіонах. Для підготовки інструкторів з цивільного захисту у вересні-жовтні 2023 року заплановано проведення Всеукраїнського вишколу «Цивільний захист» (80 осіб), за результатами якого такі інструктори зможуть працювати у молодіжних центрах, регіональних центрах національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді та новостворених установах відповідно до Закону України «Про основні засади державної політики утвердження української національної та громадянської ідентичності».

У рамках проведення Всеукраїнської акції «Дитяча патріотична гра» 29 червня 2023 року Міністерством молоді та спорту України презентовано дитячі патріотичні ігри «Кордон» та «Рятувальники». Ці ігри мають на меті виховувати у дітей військово-патріотичні цінності через ігровий процес.

Дитячі патріотичні ігри «Кордон» та «Рятувальники» навчають дітей правилам безпеки і дають уявлення про роботу Державної прикордонної служби України та Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Вони також навчають дітей як діяти в разі небезпечних ситуацій, зокрема мають вправи та інформацію з питань запобігання ризикам, пов'язаним з вибухонебезпечними чи підозрілими предметами, та правил поведіння з такими предметами. Ці ігри розроблені для дітей віком 6 та 4 роки відповідно.

Додатково календарним планом заходів з національно-патріотичного виховання передбачено реалізацію Всеукраїнської акції «Сам собі рятівник», під час якої спільно з німецькими партнерами та громадською організацією «Школа безпеки» буде проведено практичні заняття з поведінки в надзвичайних ситуаціях.

Разом з тим, у зв'язку зі збройною агресією російської федерації життя і здоров'я учасників навчально-тренувального, тренувального та освітнього процесів перебувають під постійною загрозою.

Належна реалізація гарантій, наданих законами України, зокрема на безпечні умови праці, безпечне навчально-тренувальне та освітнє середовище тощо практично унеможлиблюється або надзвичайно ускладнюється залежно від конкретної ситуації в кожному населеному пункті. Значна кількість учасників навчально-тренувального та освітнього процесів вимушена була змінити місце проживання (перебування).

До початку повномасштабного вторгнення в Україну функціонувало 1167 дитячо-юнацьких спортивних шкіл різних форм власності, які є закладами спеціалізованої позашкільної освіти спортивного профілю - закладами фізичної культури і спорту. Наразі їх кількість зменшилася на 100 одиниць. За інформацією структурних підрозділів з питань молоді та спорту обласних, Київської міської військової адміністрації через військову агресію російської федерації зруйновано 16 закладів фізичної культури і спорту,

пошкоджено – 65 та тимчасово окуповано – 48. Загальна кількість спортивних споруд, розміщених на тимчасово окупованих територіях, що зруйновані та пошкоджені, становить 343.

Дитячо-юнацькі спортивні школи, спортивні клуби забезпечують не лише надання дітям та учнівській молоді послуг щодо розвитку їхніх фізичних здібностей в обраному виді спорту, а створюють необхідні умови для гармонійного виховання, фізичного розвитку, повноцінного оздоровлення, змістовного відпочинку і дозвілля, самореалізації, набуття навичок здорового способу життя, а також підготовки спортсменів для резервного спорту.

Саме через спорт як складову фізичного виховання у дітей та учнівської молоді формуються моральні і психологічні основи особистості.

Виховний потенціал фізичної культури та спорту реалізується завдяки формуванню у особистості такого поняття як патріотизм. Розвиток фізичної культури і спорту є важливим компонентом соціальної політики держави. Він забезпечує втілення в життя гуманістичних ідеалів, цінностей та норм, активізацію людського фактору, визначає поведінку людини, сприяє вирішенню соціально-економічних, виховних і оздоровчих завдань.

Відновлення мережі закладів фізичної культури і спорту, зокрема дитячо-юнацьких спортивних шкіл як закладів позашкільної освіти сприятиме соціально-психологічній реабілітації дітей та молоді, які потребують психологічного й фізичного відновлення шляхом залучення до занять спортом, розумінню дітей та молоді, що повернулася не лише територія, а вживаються заходи щодо її відновлення не лише в економічному напрямі, а й у напрямі відновлення гуманітарної сфери.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування в цих умовах повинні дотримуватися законів України та мати право на оперативне прийняття рішень, які є вимогою воєнного часу, надзвичайного стану для збереження життя та здоров'я людей.

За підтримки Президента України у 2021 році започатковано соціальний проект «Активні парки – локації здорової України» (Указ Президента України від 17 грудня 2020 року № 574/2020, постанова Кабінету Міністрів України від 07 квітня 2021 року № 326 «Про затвердження Положення про соціальний проект «Активні парки - локації здорової України»), що націлений на популяризацію та організацію оздоровчої рухової активності усіх категорій громадян, у тому числі осіб з інвалідністю, створення умов для зниження показників захворюваності, поліпшення якості та тривалості активного життя населення, профілактики захворювань і подолання їх наслідків, формування суспільства, об'єднаного ідеєю здорового та активного життя.

Створена онлайн платформа Активні парки (<https://ap.sportforall.gov.ua/start>), що є онлайн майданчиком, який включає мапу переліку спортивних майданчиків із можливістю прокладення маршруту до найближчого майданчика, а також понад 150 відеороликів з різними напрямками

розвитку фізичних якостей: витривалість, тонус м'язів, гнучкість, фітнес, координація, сила.

У рамках соціального проекту функціонують 758 локацій у регіонах України, заходи в рамках реалізації соціального проекту проводять 577 координаторів.

Координація проведення заходів у рамках реалізації соціального проекту здійснюється Мінмолодьспортом разом із Всеукраїнським центром фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх», а організаторами заходів у рамках реалізації соціального проекту визначено обласні та Київську міську держадміністрації за участю органів місцевого самоврядування та центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх».

Мінмолодьспорт постійно співпрацює з органами місцевої влади щодо проведення заходів у рамках соціального проекту. Так, станом на сьогодні в регіонах України координаторами соціального проекту проведено 21124 заходи та залучено 380676 учасників, у тому числі 24363 внутрішньо переміщених осіб, 1623 ветерана війни.
